

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
HERCEGBOSANSKA ŽUPANIJA
**MINISTARSTVO GRADITELJSTVA, OBNOVE,
PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA
L I V N O**

Broj: 07-01-19-6-12/22
Livno, 10.02.2025. godine

Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegbosanske županije rješavajući po zahtjevu investitora Farma Tomislavgrad d.o.o., Domagojeva bb Tomislavgrad, u postupku obnove Rješenja o okolišnoj dozvoli, a na temelju članka 83., 89. i 93. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21) i članka 4. stavak (2) Uredbe kojom se utvrđuju pogoni i postrojenja koja moraju imati okolišnu dozvolu („Službene novine Federacije BiH“ broj 51/21 i 74/22), i članka 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br 2/98 i 48/99 i 61/22), **donosi**

RJEŠENJE

1. Izdaje se obnovljena okolišna dozvola investitoru Farma Tomislavgrad d.o.o. Tomislavgrad, za postojeće pogone i postrojenja za intenzivan uzgoj krupne stoke instaliranog kapaciteta 1100 grla, i proizvodnju električne i toplinske energije iz obnovljivih izvora na parceli Podkolje, na zemljištu označenom kao k.č. 528/1, 529/1, 529/2, 529/12, 529/13, 529/15 i 529/9 K.O. Kolo, općina Tomislavgrad.

2. Pogoni, postrojenja za koja se izdaje okolišna dozvola:

- proizvodna štala 1
- proizvodna štala 2
- izmuzište-između proizvodnih štala
- objekat za smještaj mlijeka u laktofrizima između proizvodnih štala
- rodilište i telećarnik
- stacionar
- objekat za odgoj junadi
- objekat za odgoj teladi
- skladište za pšenicu
- skladište za stočnu hranu
- kolska vaga
- staro skladište
- skladište za slamu i sijeno
- silosi za silažu
- sjenik
- mehanička radionica
- portirnica
- upravna zgrada
- trafo stanica
- bioplinско postrojenje za proizvodnju električne energije kapaciteta 150 kW
- vjetroelektrana za proizvodnju električne energije, kapaciteta 1 MW

Instalirani kapacitet farme je 1100 grla.

Trenutno se koristi 540-560 mjesta za muzne krave u objektima za muzne krave odnosno krave u fazi laktacije.

Trenutni kapacitet objekta za uzgoj tovne junadi je 280 grla i 250 grla priplodnih junica. Kapacitet staje za uzgoj teladi je 300 grla.

- Proizvodnja mlijeka je cca 5.300 000 litara svježeg kravljeg mlijeka rashlađeno na +4°C, sadržaj mliječne masti 3,8%, sadržaj proteina 3,2%,
- Priplodne junice, gravidne 6-9 mjeseci, starosti 26-28 mjeseci i težine 500-550 kg,
- Grla za klanje (muška junad 460-480 kg, starosti 13-15 mjeseci i telad cca 300 kg težine, starosti 6-9 mjeseci),
- Izlučene krave težine 550-600 kg.

2.1 Lokacija pogona i postrojenja

Farma Tomislavgrad d.o.o. je smještena u Tomislavgradu, naziv parcele, Podkolje, Općina Tomislavgrad, na zemljištu označenom kao k.č. 528/1, 529/1 529/2, 529/12, 529/13, 529/15 i 529/9 K.O. Kolo Tomislavgrad, a u katastru nekretnina Službe za geodetske, poslove, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad uknjiženo je na ime vlasnika nekretnine Farma Tomislavgrad u vlasništvu 1/1. Lokacija pogona i postrojenja Farme Tomislavgrad d.o.o, Tomislavgrad data je na kopiji katastarskog plana u Prilogu. Posjedovni list br. 612 K.O. Čavarov stan i Posjedovni list 502 Kolo dani su u Prilogu. U posjedovnim listovima navedene su sve parcele na kojima je farma smještena sa naznačenom površinom.

- U Općini Tomislavgrad postoji nacrt Plana prostornog uređenja za period 2017.-2037. godine koji je u fazi usvajanja. Prema usvojenoj Odluci o građevnom zemljištu od 26.07.2004. godine Općinskog vijeća Općine Tomislavgrad, parcele na kojima su smješteni objekti „Farme Tomislavgrad“, d.o.o se nalaze u obuhvatu gradskog građevnog zemljišta, u drugoj stambenoj i trećoj poslovnoj zon. Farma Tomislavgrad i.
- Pogoni i postrojenja „Farme Tomislavgrad“, d.o.o za uzgoj goveda za potrebe proizvodnje mesa i mlijeka, i poslovnih objekata za proizvodnju mlijeka, smješteni su na južnoj strani predgrađa Tomislavgrada i u blizini naselja Kolo, Općina Tomislavgrad na parcelama koje se nalaze sa lijeve strane prometnice Šuica – Posušje. Pristupni put do farme je lokalni, asfaltiran i izveden sa jednom prometnom trakom.
- Sa istočne strane parcele na kojoj je smještena Farma nalaze se pašnjaci koje ovo poduzeće koristi za slobodnu ispašu ili poljoprivrednu proizvodnju i u njihovom su vlasništvu. Sa zapadne strane Farma Tomislavgrad doo graniči sa poljoprivrednim parcelama. Na južnoj strani graniči sa poljoprivrednim površinama koja su u vlasništvu Farme Tomislavgrad, doo, a koja se koriste za proizvodnju žitarica, travno-djetelinske smjese te proizvodnju kukuruzne silaže. U pravcu od jugoistoka prema jugozapadu na udaljenosti od cca 3 km od lokacije farme protiče rijeka Šuica koja svoj tok završava ponirući u planinu Grabovicu. U neposrednom okruženju pogona i postrojenja ne nalazi se šumsko područje, niti vrijedno prirodno područje. Na ili u neposrednoj blizini predmetnog lokaliteta također nema značajnih ili zaštićenih objekata kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa.
- Parcele zauzimaju ukupnu površinu 103.141 m², odnosno 10,31 ha.
- Pogon i postrojenja „Farme Tomislavgrad“, d.o.o su u potpunosti opremljeni infrastrukturom. Postoji priključak na vodovod

3. Opis tehnološkog procesa proizvodnje

Osnovni principi rada na Farmi Tomislavgrad d.o.o. su sljedeći:

- Suvremeni način držanja krava,
- Primjena novih tehnologija u muži i ishrani,
- Osigurani optimalni uvjeti za postizanje što bolje kvalitete i higijene mlijeka.

Radni procesi na farmi zasnivaju se na nekoliko operacija:

- priprema i distribucija hrane,
- automatska muža
- skladištenje mlijeka u laktofrize
- izđubiranje objekata
- izđubiranje objekata koji imaju prostirku,
- održavanje higijene i kontrola ispravnosti kompletne tehnike u objektu
- uzgoj priplodnog podmlatka
- proizvodnja bioplina

Prostori za muzne krave omogućavaju suvremenu tehnologiju smještaja i hranidbe. Način držanja krava podrazumijeva da se kravama u fazi laktacije i suhostajnom periodu omogući optimalno kretanje u zatvorenom i otvorenom prostoru, slobodan pristup hranilištu, vodopojilištu i ležištu. Također se podrazumijeva da se subjektivni uticaj neposrednih izvršitelja na vitalne funkcije u proizvodnji mlijeka (ishrana, napajanje, mužnja, teljenje, njega u post-telidbenom periodu), prihvati i uzgoj teladi svede na što manju mjeru, čime se poboljšavaju uvjeti za dosljedno provođenje tehnološkog procesa na farmi ta da se mužnja i manipulacije s mlijekom obavlja na jednom mjestu čime se putovi mlijeka na farmi minimalno skraćuju, poboljšava se kvaliteta mužnje, higijena mlijeka, vimena krava i muznih jedinica. Ishrana krava se obavlja TMR prikolicom tako da traktor s TMR prikolicom, u kojoj se vrši mješanje hrane po pripremljenoj recepturi ovisno od potreba krava i stadija laktacije, prolazi centralnim prolazom izbacujući točno određenu količinu hrane u jase. Krave se napajaju u boksovima gdje u svakom boksu postoje po 3 bazena s plovcima, a na dnu su ventili za ispuštanje vode radi efikasnijeg i bržeg čišćenja istih. u ležišnim boksovima na betonskoj podlozi je položena prostirka koja je napravljena od mješavine piljevine i slame što osigurava čistoću vimena kao osnovni preduvjet za zdravo vime. Iza ležišta se nalazi kanal za izgnjojavanje širine 40 cm koji se prostir čitavom dužinom objekta. Iza kanala je ostavljen prostor od cca 1,5 m za pristup prilikom čišćenja kanala za izgnjojavanje. U objektu za porod je osiguran što prirodniji tretman krava u najosjetljivijim fazama reprodukcije. Za teljenje su predviđeni posebni boksovi u kojima je krava slobodna i boravi do kraja kolostralnog perioda, nakon čega se u posebnom odjeljenju priprema još 8-10 dana za odlazak u proizvodne štale. Krave kojima je nakon teljenja ili kasnije potreban duži tretman drže se u odjeljenju stacionara. Telad od 6-60 dana starosti drže se u odvojenim boksovima a telad od 60-180 dana starosti drže se u grupama od po deset.

Stajnjak se iz štala čisti ručno i transportira do kamiona koji odvozi stajnjak na sabirni centralni plato. Na farmi se nalaze silos i skladišta za sve vrste hrane koji su povezani sa glavnom prometnicom i s proizvodnim dijelom farme. Postavljeni su tako da se utovar i istovar hrane i prostirke može maksimalno mehanizirati. Proces proizvodnje bioplina od proizvodnje supstrata do korištenja digestata kao gnojiva čini zatvoreni ciklus. Bioplinsko postrojenje s pratećom infrastrukturuom će zbrinjavati nastali otpad na lokaciji za proizvodnju električne i toplinske energije.

Vjetroelektrana koja je planirana na istoj lokaciji farme ima urađen pristupni put za transport gabaritnih djelova.

Na objektima koji su sagrađeni planira se montaža PV solarne elektrane, koja će dodatno smanjiti CO₂ otisak Farme Tomislavgrad.

Svi objekti na farmi su koncipirani tako da se sve navedene operacije izvode jednostavno i funkcionalno.

4. Osnovne i pomoćne sirovine i materijali:

4.1. Voda

Opskrba vodom vrši se i gradske vodoopskrbne mreže. Voda se koristi za piće, pranje i čišćenjepogona i postrojenja.

4.2. Električna energija

Električnom energijom su opskrbljeni objekti i postrojenja, kao i za drugi sustavi. Napajanje je izvedeno preko vlastite trafostanice snage 250 kVA. Električna energija koristi se za rad opreme na električni pogon, rasvjetu i zagrijavanje vode za pranje i ciscenje.

4.3. Stočna hrana i silaža

Osnovne i pomoćne sirovine na „Farmi Tomislavgrad“, d.o.o. Tomislavgrad u koje spadaju hrana za krave, telad i junad se osiguravaju uglavnom iz vlastite proizvodnje, a dodatno i kupovinom na tržištu.

Osnovne sirovine na farmi su kukuruzna silaža, sijeno (travno-djetelinska smjesa), krmna smjesa i slama. Silaža je sočno krmivo konzervirano spontanom vrenjem pri čemu se iz šećera stvaraju organske kiseline koje u anaerobnim uvjetima sprečavaju njeno kvarenje. Za spremanje silaže koriste se aditivi koji poboljšavaju kakvoću silaže i sprječavaju njeno kvarenje.

Osnovne i pomoćne sirovine te pomoćni materijali se dopremaju u krug objekta dostavnim vozilima. Odmah po prijemu, skladištar i pomoćni radnici odnose materijale u odgovarajući skladišni prostor na farmi u skladu s procedurama opisanim u sustavu upravljanja kvalitetom i zahtjevima HACCP-a.

4.4. Gorivo

Kao gorivo na lokaciji se koristi dizel gorivo za transportna sredstva i održavanje opreme. U održavanju opreme koriste se ulja i maziva.

Nakon izgradnje bioplinskog postrojenja, kao osnovna sirovina za proizvodnju bioplina bit će korišten stajnjak i vode od pranja i čišćenja, a bioplin kao osnovni energent za rad kogeneracijskog modula.

Dobivena toplinska energija će se koristiti za regulaciju fermentacije u Bioplinskom postrojenju kao i za druge potrebe na Farmi Tomislavgrad.

5. Izvori emisije postrojenja

Ključni okolišni utjecaji koji se pojavljuju na lokaciji kao posljedica aktivnosti uzgoja krava u Farme Tomislavgrad“, d.o.o. su sljedeće:

- Utjecaj na kvalitet vode u obližnjim podzemnim i površinskim vodotocima kao posljedica odlaganja krutog stajnjaka, tekućeg stajnjaka i gnojnice,
- Utjecaj na kvalitet zemljišta okolnih poljoprivrednih površina kao posljedica odlaganja krutog stajnjaka,
- Utjecaj na kvalitet zraka zbog emisije stakleničkih plinova iz objekata i lagune, te pojave neugodnih mirisa i prašine.

5.1. Otpadne vode

Otpadne vode koje nastaju na lokaciji farme mogu se podijeliti na:

- **tehnološke otpadne vode nastale:**
 - u procesu čišćenja i održavanja štala i prostora oko štala, te tekući stajnjak i gnojica iz štala, gnojišta i spremišta za gnoj (kruti gnoj/stajnjak),
 - u procesu održavanja čistoće i higijene izmuzišta i muzilica i laktofriza (dva sistema za automatsko centralno pranje) i podnih površina objekta mljekare,
- **sanitarno-fekalne otpadne vode nastale u objektu upravne zgrade,**
- **oborinske otpadne vode** sa manipulativnog platoa farme koje u sebi sadrže organske materije iz stajnjaka, te procjedne vode (filtrat) iz silaže smještene u silosima za silažu.

Mjesta nastanka i karakteristike otpadne vode za Farmu Tomislavgrad

Mjesto nastanka	Vrsta	Sastojci otpadne vode
1. Proizvodna štala 1	Tekući stajnjak, gnojnica i otpadne vode od pranja štala i kanala za izgnojavanje	Hranjive materije – dušik, fosfor i kalij
2. Proizvodna štala 2	Tekući stajnjak, gnojnica i otpadne vode od pranja štala i kanala za izgnojavanje	Hranjive materije – dušik, fosfor i kalij
3. Izmužište – između proizvodnih štala	Otpadne vode od čišćenja podove prostorije	Organske materije iz mlijeka, visok nivo dušika i fosfora,
4. Objekat za smještaj mlijeka u laktofrizima između proizvodnih štala	Otpadne vode od centralnog automatskog pranja muzilica i mljekovoda, te centralnog pranja laktofriza i čišćenja podnih površina mljekare	Organske materije iz mlijeka, visok nivo dušika i fosfora, deterdženti
5. Rodilište i telečarnik (Štala 3)	Tekući stajnjak, gnojnica i otpadne vode od pranja štale i kanala za izgnojavanje	Hranjive materije – dušik, fosfor i kalij
6. Objekat za odgoj junadi (Štala 4)	Tekući stajnjak, gnojnica i otpadne vode od pranja štala i okolnog prostora ispod nadstrešnice	Hranjive materije – dušik, fosfor i kalij
7. Objekat za odgoj teladi (Štala 5)	Tekući stajnjak, gnojnica i otpadne vode od pranja štale	Hranjive materije – dušik, fosfor i kalij
8. Silosi za silažu	Procjedne vode, odnosno filtrat silaže	Visok nivo hranjivih materija, nizak pH
9. Krug farme – prometnice, dezbarijera, prostor oko mehaničke radionice	Oborinske vode od atmosferskih padavina koje se prikupljaju sa krovova i otvorenih površina kruga farme	Visok nivo dušika, fosfora i kalija, te otpadna ulja i maziva, dezinfekcijska sredstva
10. Upravna zgrada	Sanitarно-fekalna otpadna voda u toaletima, te iz kuhinje	Deterdženti i fekalije, masnoće kuhinjskih otpadnih voda

Mjesto nastanka	Vrsta	Sastojci otpadne vode
11. Gnojište	Procjedne vode od tekućeg stajnjaka i gnojnice	Visoka razina dušika, fosfora i kalija,
12. Spremište/Depo za kruti gnoj	Procjedne otpadne vode	Visok razina dušika, fosfora i kalija,

Ocjena emisija u vode - Ocjena kvaliteta površinskih voda

Rezultati analize otpadnih voda

Parametar	Rezultati (mg/l)
	Datum analize 13.02.2023.
Temperatura	10,9 °C
pH	6,6
Sadržaj otopljenog kisika	2,9 mg/l
Elektroprovodljivost	1644 µS/cm
Ukupne suspendovane tvari	4353 mg/l
Kemijska potrošnja kisika KPK – Cr	6280 mgO ₂ /l
Biološka potrošnja kisika , BPK 5	2263 mgO ₂ /l
Amonijak	180 mg/l N
Ukupni dušik, N	211 mg/l
Ukupni fosfor, P	20,7 mg/l
Ukupni klor	1,60 mgCl ₂ /l
Ulja i masti	45 mg/l
Deterdženti	0,57 mg/l
Test toksičnosti	8,58 % (48 EC50%)

Ispitivanjem kvaliteta i kvantiteta otpadnih voda zaključuje se da izmjereni parametri ne zadovoljavaju granične vrijednosti emisije otpadnih voda koje se ispuštju u prirodne recipijente u skladu sa Uredbom o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sustave javne kanalizacije (Sluzbene novine FBiH, broj: 26/20 i 96/20 i 1/24). Shodno tome pražnjenje betonske jame za prihvrat tehnoloških otpadnih voda vrši se od strane ovlaštenog poduzeća JKP Tomislavgrad.

5.2. Emisije u zrak

Mjesta nastanka emisija u zrak za "Farmu Tomislavgrad", d.o.o. Tomislavgrad

Mjesto nastanka	Vrsta	Sastojci koji zagađuju
1. Proizvodne štale	Nusprodukti složenog procesa varenja u digestivnom traktu goveda	Metan, ugljični dioksid
2. Rodilište za telad, stacionar i njihov smještaj	Nusprodukti složenog procesa varenja u digestivnom traktu goveda	Metan, ugljični dioksid
3. Štala za odgoj junadi	Nusprodukti složenog procesa varenja u digestivnom traktu goveda	Metan, ugljični dioksid
4. Štala za odgoj teladi	Nusprodukti složenog procesa varenja u digestivnom traktu goveda	Metan, ugljični dioksid
5. Gnojište (sabirna jama)	Privremeno skladištenje tekućeg stajnjaka	Metan, ugljični dioksid
6. Spremište/Depo za kruti gnoj	Privremeno skladištenje krutog stajnjaka	Metan, ugljični dioksid
7. Sabiralište mlijeka	Emisija rashladnog sredstva iz kondenzatora sistema za hlađenje (nezatne nemjerljive količine)	SIMAT REFRIGERANT 407 6 (tetraforetan) R 134 A (ekološki plin)

Količina emisija plinova (CH₄ i CO₂) koja nastaje kao nusprodukt varenja zavisi od više faktora kao što su način hranjenja, laktacije, starosti životinje, i sl. U fazi skladištenja stajnjaka, metan i ugljični dioksid nastaju kao posljedica anaerobne razgradnje organske materije, dok ugljični dioksid nastaje i prilikom aerobne razgradnje. Ugljični dioksid koji se oslobodi organskom razgradnjom stajnjaka nije staklenički plin i ne doprinosi efektu globalnog zagrijavanja, jer biva apsorbiran u zraku. Na taj način ugljični dioksid postaje dio kružnog ciklusa reciklaže ugljika, a ne dodatni izvor zagađenja. Intenzitet pojave neugodnih mirisa ovisi od procesa mikrobiološke razgradnje organske tvari i vremenskim prilikama. Stajnjak proizvodi intenzivniji neugodni miris ukoliko se njime loše upravlja, odnosno ukoliko se proces razgradnje odvija pod anaerobnim uvjetima u slučajevima kada se ne vrši prevrtanje stajnjaka. Obzirom da je Farma Tomislavgrad d.o.o. Tomislavgrad smještena u neposrednoj blizini magistralne prometnice kojom se kontinuirano odvija saobraćaj, može se zaključiti da je utjecaj emisija u zrak iz kamiona na okoliš neznatan u odnosu na otali promet.

5.3. Kruti otpad

Pregled mjesta nastanka čvrstog otpada i njegov sastav.

Mjesto nastanka	Kodovi otpada	Naziv
1.Proizvodna štala 1	02 01 01 02 01 03 02 01 06	Talozi od ispiranja i čišćenja štale Otpadna biljna tkiva Životinjske fekalije, urin i gnoj(uključujući pokvarenu slamu)
2.Proizvodna štala 2	02 01 01 02 01 03 02 01 06	Talozi od ispiranja i čišćenja štale Otpadna biljna tkiva Životinjske fekalije, urin i gnoj(uključujući pokvarenu slamu)
3.Objekt za smještaj mlijeka	15 01 02	Ambalaža od plastike
4.Porodilište, stacionar i telečarnik (Štala 3)	02 01 01 02 01 02 02 01 03 02 01 06	Talozi od ispiranja i čišćenja štale Otpadna životinjska tkiva Otpadna biljna tkiva Životinjske fekalije, urin i pokvarenu slamu)
5.Štala za odgoj junadi i junica (Štala 4)	02 01 01 02 01 03 02 01 06	Talozi od ispiranja i čišćenja štale Otpadna biljna tkiva Životinjske fekalije, urin i pokvarenu slamu)
6.Objekt za odgoj teladi (Štala 5)	02 01 01 02 01 03 02 01 06	Talozi od ispiranja i čišćenja štale Otpadna biljna tkiva Životinjske fekalije, urin i pokvarenu slamu)
7.Skladište stočne hrane	15 01 01 15 01 02	Ambalaža od papira i kartona Ambalaža od plastike
8. Septička jama kod izmuzišta	20 03 04	Muljevi iz septičkih jama
9. Sabirna jama (gnojiste)	19 05 03	Komposti van specifikacije (stajski gnoj)
10. Septičkajama kod upravne zgrade	20 03 04	Muljevi iz septičkih jama
11. Upravna zgrada	20 01 08 20 03 01	Biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina Miješani komunalni otpad
12. Mehanička radionica	13 02 08*	Otpadna ulja za motore i podmazivanje
13. Spremište /Depo za kruti gnoj	19 05 03	Komposti van specifikacije (stajski gnoj)
14.Prva laguna	19 05 03	Komposti van specifikacije (stajski gnoj)
15. Druga laguna	19 05 03	Komposti van specifikacije (stajski gnoj)

Čišćenje supstrata (istaloženog gnoja i ostalih čvrstih materija otpadnih voda) iz sabirne jame odnosno gnojišta vrši se nakon izvršene vizualne procjene. Traktorom se vrši pražnjenje sabirne jame i odvozi se na spremište gnoja/stajnjaka odnosno centralni sabirni plato za kruti stajnjak. Centralni sabirni plato za kruti stajnjak je smješten izvan lokacije, i služi za konačno odlaganje stajnjaka iz svih štala, te iz gnojišta. Ovdje se stajnjak zadržava najmanje 3 i više mjeseci i zrije prije njegovog odlaganja na spomenute poljoprivredne površine. Ovaj plato se nalazi u neposrednoj blizini druge lagune odnosno sa njene istočne strane. Utvrđivanje propusnosti tla na koji je odložen stajnjak nije vršeno. Kada se napuni spremište stajnjak se sa tog prostora centralnog sabirnog platoa odvozi traktorima na poljoprivredne površine za uzgoj stočne hrane u vlasništvu Farme. Radne upute za skladištenje i primjenu organskih gnojiva date su u okviru procedure standarda HACCP Codex Alimentarius-a (CAC/RCP 1 – 1969, rev.4) Farme Tomislavgrad, d.o.o.

Za skladištenje organskog gnojiva izgradnjom Bioplinskog postrojenja osiguran je adekvatan prostor za smještaj cjelokupne količine ove vrste otpada.

Farma Tomislavgrad, d.o.o. redovno vodi Knjigu ratarstva u okviru koje se detaljno planira vrijeme i način gnojidbe za pojedine vrste kultura koje se uzgajaju na poljoprivrednim parcelama, te količina organskog gnojiva (stajnjaka) i drugih vrsta gnojiva koje se koriste. Što se tiče količina stajskog gnoja koji se stvara na lokaciji farme krava procjenjuje se da dnevno nastaje cca 8- 10 tona. Stajnjak se koristi na 14 spomenutih poljoprivrednih parcela na lokaciji u vlasništvu „Farma Tomislavgrad“, d.o.o. Parcele predstavljaju poljoprivredno zemljište (njive) za uzgoj i proizvodnju žitarica, travno-djetelinske smjese i proizvodnju kukuruzne silaže i nalaze se na neposrednoj udaljenosti južno od farme krava. Stajnjak se u intervalima odvozi na njive gdje se koristi u ratarskoj proizvodnji.

Količinu ambalažnog otpada koji se stvara na lokaciji moguće je jedino procijeniti, jer će se tek uvesti sustav evidencije. Sav ambalažni otpad se bez razdvajanja sakuplja i odlaže u kontejner kapaciteta 5 m³ smješten na lokaciji farme koji služi za redovan odvoz otpada najmanje jednom tjedno od strane Javnog komunalnog poduzeća, d.o.o., Tomislavgrad, te mješani komunalni otpad iz ureda upravne zgrade i biorazgradivi otpad iz kuhinje smješta se u kontejner kapaciteta 1,1 m³ smješten ispred upravne zgrade koji se odvozi osam puta mjesečno. Kada su u pitanju otpadna životinjska tkiva koja mogu nastati u stacionaru ukoliko ugiñe neka životinja prilikom lijećenja ili tkiva nastala prilikom poroda, poduzeće ima sklopljen Ugovor o poslovnoj suradnji sa poduzećem „Ladanušić čistoća, d.o.o.“ Rakitno Posušje za zbrinjavanje životinjskog otpada.

Otpadno ulje se odvaja u posebne kontejnere i daje na reciklažu.

5.4. Emisije buke

Potencijalni izvor buke je buka nastala uslijed prometa traktora i dostavnih ili distributivnih kamiona u krugu Farme, što je neznatno u odnosu na promet na okolnim putevima i saobraćajnicama.

Izgradnjom bioplinskog postrojenja dobiti će se dodatni izvor buke međutim tu su već u fazi projektiranja predviđene značajne tehničke mjere za smanjenje emisije buke.

5.5. Emisije u tlo

Ispitivanje kvalitete tla je rađeno na lokaciji poljoprivrednih površina Farme gdje je uzeto 14 prosječnih uzoraka tla sa 14 poljoprivrednih parcela koje se gnoji stajnjakom sa farme i dostavljeno Federalnom agromediterranskom zavodu Mostar, te je urađena fizikalno- kemijska analiza uzoraka koja je pokazala da za tražene parametre ispitivanja (sadržaj Cd, Cu, Ni, Pb, Zn, Cr i Hg) rezultati odgovaraju uvjetima kvaliteta propisanih Pravilnikom o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih tvari u zemljištu i metode njihovog ispitivanja (Sl. novine FBiH br. 72/09).

Izvori emisija u tlo za „Farmu Tomislavgrad“, d.o.o. Tomislavgrad

Mjesto nastanka	Vrsta	Sastojci koji zagađuju
1. Prostor kod Štale za uzgoj junadi i junica	Procjedne vode iz stajnjaka	Hranjive materije – azot, fosfor i kalijum
2. Mehanička radionica	Procjedne vode na mjestu odlaganja otpadnog ulja izvan	Otpadna ulja i maziva
3. Spremište za gnoj	Procjedne vode iz stajnjaka	Procjedne vode iz stajnjaka
4. Druga laguna	Procjedne vode iz stajnjaka	Procjedne vode iz tekućeg stajnjaka

Procjedne vode s navedenog mjesta nastanka slobodno otiču po površini na obližnje zemljište, što može predstavljati opasnost sa aspekta njegovog zagađenja.

6. Opis predloženih mjera, tehnologija i drugih tehnika za sprječavanje ili ukoliko to nije moguće, smanjenje emisija iz postrojenja

U proteklom period poduzete su značajne mjere k unaprjeđenju poslovanja posebice s aspekta zaštite okoliša. Redovito kroz sustave ISO vrše se provjere i ocjene kako bi se pronašao postoji prostor za poboljšanje primjenom odgovarajućih novih mjera koje će izravno utjecati na smanjenje emisija u okoliš.

Mjere smanjenjena utjecaja buke

Prilikom obavljanja redovnih djelatnosti na farmi izvor buke su transportna sredstva za transport sirovina te se može smatrati da je ovaj uticaj neznatan.

Prilikom gradnje bioplinskog postrojenja i vjetroelektrane potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Građevinske radove izvoditi malobučnim strojevima, uređajima i sredstvima za rad i transport.
- Bučne radove organizirati na način da se obavljaju tijekom dnevnog razdoblja, a samo u izuzetnim slučajevima, kada to zahtjeva tehnologija, tijekom noći.
- Prilikom nabavke opreme za bioplinsko postrojenje i vjetroelektanu voditi računa o razini buke koju stvaraju prilikom rada,
- Nakon izgradnje bioplinskog postrojenja i vjetroelektrane provesti mjerenje ekvivalentnih razina buke u okolini kada su u stacionarnom režimu rada - Izraditi kartu buke nakon izgradnje vjetroelektrane.

Utjecaj	Mjere za prevenciju i smanjenje negativnih ujecaja
Utjecaj na vode	Dobre poljoprivredne prakse prilikom izgradnje objekta: - Otpadne vode koje nastaju tokom proizvodnog procesa ili pranja objekta i opreme moraju se sakupljati u vodonepropusne septičke jame koje će imati pročišćavanje prije dalljnje manipulacije ili ispuštanja u prirodni recipijent, - Fekalne vode sakupljaju se u odvojene vodonepropusne septičke jame, koje će osigurati prazniti od ovlasštene tvrtke. - Prostor za odlaganje i zbrinjavanje stajnjaka iz objekta je u izgradnju u obliku dva nepropusna betonska Fermentora

U tjeku je izgradnja sustava za prikupljanje procjednih voda koje će se kanalizirati u sabirno okno Bioplinskog postrojenja što će u cjelosti zaštititi podzemne vode, vodotok i izvorište. Dobre poljoprivredne prakse prilikom korištenja zahvata, a odnose se na upotrebu stajnjaka, u cilju zaštite voda od zagađenja koje uzrokuju nitrati:

- *Kapacitet spremnika stajskog gnoja premašivati će kapacitet potreban za skladištenje stajnjaka tokom najdužeg razdoblja u kojem je na snazi zabrana njegovog korištenja u ranjivim područjima, osim u slučaju kada se dokaže da će se sva količina stajnjaka koja premašuje trenutni kapacitet spremnika, odložiti na način koji nije štetan za okoliš,*
- *Ograničena je upotrebu stajnjaka, u skladu sa dobrom poljoprivrednom praksom i uzimajući u obzir obilježja dotičnog ranjivog područja, a posebno:*
 - a) uvjete, vrstu i nagib tla,*
 - b) klimatske uvjete, oborine i navodnjavanje,*
 - c) korištenje tla i poljoprivrednu praksu, uključujući rotacijski sustav sjetve, a temelji se na ravnoteži između:*
 - predviđenih potreba usjeva za dušikom, i*
 - opskrbe usjeva dušikom iz tla te gnojidbom, a odnosi se na:*
 - količine dušika prisutnog u tlu, u trenutku kada ga usjevi počnu koristiti u značajnijoj mjeri (preostale količine na kraju zime),*
 - opskrbe dušikom putem mineralizacije rezervi organskog dušika u tlu,*

Količina stajskog gnojiva, upotrijebljena u godini dana, uključujući gnojivo rasprostranjeno od samih životinja, ne smije premašiti preporučenu količinu od 170 kg N/ha prema EU Direktivi o nitratima. Količine gnojiva se moraju opravdati na temelju nepristranih kriterija.

Utjecaj	Mjere za prevenciju i smanjenje negativnih uticaja
Tlo	Dobre poljoprivredne prakse prilikom korištenja kemijskih sredstava i za prečišćavanje otpadnih voda: - <i>Za dezinfekcijska sredstva potrebno je koristiti biorazgradiva sredstva, koja posjeduju sigurnosno tehnički list i vodne dozvole, a ista nabavljati od ovlaštenog trgovačkog društva za proizvodnju i stavljanje u promet kemijskih tvari i njihovih pripravaka koji nakon upotrebe dopijevaju u vodu.</i> - <i>Koristiti propisane koncentracije dezinficijensa kako tvari u otpadnim vodama ne bi prekoračile granične vrijednosti za ispuštanje u javnu kanalizaciju propisane sa Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije (Sl. Novine F BiH br. 4/12).</i> - <i>Vodonepropusnu sabirnu jamu sanitarno - fekalnih otpadnih voda potrebno je redovno održavati i zbrinjavati njen sadržaj u skladu sa najboljim raspoloživim mogućnostima.</i> - <i>Redovno kontrolirati vodonepropusnost sistema za odvodnju stajnjaka i gnojnice, kao i jama za gnojište i gnojnicu.</i>
	- <i>Ne preporučuje se površinska primjena gnoja (stajnjaka) na mjestima ispaše, te na smrznutim ili snijegom pokrivenim površinama zemljišta,</i>

Utjecaj na zrak	- Davati u prehrani krava lipide, kao što je posebna vrsta uljane repice, tzv. kanola, koja povećava energetske sadržaj u ishrani i sprječava nastanak metana tokom probave, - Dodati bakterijske suplemente (dodatke) u hranu koji će pomoći da se pretvori metan u buragu u ugljični dioksid i da se poboljša cjelokupan proces probave.
	- Redovno prevrtanje stajnjaka kako bi se izbjegli anaerobni uvjeti pri kojima dolazi do veće emisije metana.
	- Sustav u izgradnji ima za cilj da stajnjak najbržim i najkraćim putem odvodnjava iz objekta do usipnog/sabirnog koša Bioplinskog postrojenja čime će se spriječiti širenje neugodnih mirisa.

7. Opis mjera za sprječavanje produkcije otpada kao i povrat korisnog materijala iz otpada koji producira postrojenje

Ključna mjera koja se provodi je izgradnja Bioplinskog postrojenja koja je započela u ožujku 2023. godine. Puštanjem u pogon Bioplinskog postrojenja Farma Tomislavgrad stvoriti će učinkovit kružni proces proizvodnje (cirkularna ekonomija).

Na taj način će se značajno smanjiti emisije stakleničkih plinova Farme, gotovo u cjelosti eliminirati utjecaj na tlo i vode.

Zatvaranjem ciklusa proizvodnje u cjelosti gotovo sva materija koja se pojavljuje kao sirovina ili drugi materijal poput otpada vraćati će se u process proizvodnje. Izgradnjom bioplinskog postrojenja cjelokupni proces je zatvoren i kontroliran, a proizvodi se električna i toplinska energija humus i gnojivo. Procesom anaeoreobne digestije stvara se obnovljivi izvor energije čime se postiže dvostruki pozitivni učinak na smanjivanje emisije stakleničkih plinova. Zbog upotrebe bioplina smanjuje se upotreba fosilnih goriva i time se reducira emisija stakleničkih plinova nastala njihovim izgaranjem. Hvatanjem nekontroliranih emisija metana i dušikova oksida u digestoru smanjuje se njihova emisija u okoliš. Osim smanjenja emisija metana i ugljičnog dioksida, u bioplinskim postrojenjima reducira se i emisija dušikova oksida, i to:

- nema emisija zbog skladištenja stajnjaka;
- izbjegnute su anaeorbni uvjeti u tlu koji pogoduju razvoju N_2O ;
- povećana dostupnost dušika biljkama, čime se brže apsorbira dušik u kulture;
- smanjuje se upotreba umjetnih gnojiva, koji u procesu proizvodnje stvaraju stakleničke plinove uključujući i N_2O .

Proces proizvodnje bioplina od proizvodnje supstrata do korištenja digestata kao gnojiva čini zatvoreni ciklus hranjivih tvari.

Bioplinsko postrojenje proizvodi električnu energiju koja se planira uz poticaj predavati u elektroenergetsku mrežu i tako ostvarivati dodatni prihod. Osim električne energije bioplinsko kogenracijsko postrojenje proizvodi i toplinsku energiju koja će se koristiti za vlastite potrebe za potrebe sušenja i za potrebe grijanja farme. Svi navedeni načini upotrebe toplinske energije smanjuju potrebu za energentima. Biomasa se razgrađuje i fermentira u bioplinskom postrojenju sa vremenom zadržavanja do 70 dana nakon toga se skladišti u postojećoj laguni i novoj laguni sa PE plastičnom folijom sve do perioda u kojem se iznosi fermentirani supstrat na poljoprivredno zemljište.

Dobijeno gnojivo se nakon obavljene fermentacije kao tekući stajnjak iz lagune cisternama odvozi značajnu uporabu. Dobijeni bioplin se skladišti u kupoli fermentora i postfermentora koji su opremljeni

mekim pokrovom u obliku duple membrane. Plin se skladišti i plinskim cjevovodom dobavlja za rad kogeneracijskog modula koji je opremljen plinskim motorom, generatorom električne energije i izmjenjivačem topline. Proizvedena električna energija se predaje u mrežu EPHZHB odnosno lokalnog distributera električne energije. Toplotna energija proizvedena u plinskom motoru u kogeneracijskom procesu koristi se kao procesna toplota za fermentaciju i za grijanje objekta.

U slučaju kada motor proizvodi više toplinske energije nego je potrebno za rad postrojenja i grijanje, postrojenje će biti opremljeno rashladnim sustavom kako bi postrojenje moglo raditi u svim okolnostima. Postrojenje će osim fermentora i postfermentora biti opremljeno i sa dva kontejnera za smještaj procesne i upravljačke opreme. U jednom kontejneru biti će smješten kogeneracijski modul (motor i generator) nadzorni sustav i glavni elekto ormar, a u drugom izmjenjivač pumpe i prostor za priručno skladište.

Osim tekućeg supstrata koji se u fermenter dobavlja cjevovodom do sabirnog okna te pumpom u fermenter postrojenje će biti opremljeno i usipnim košem gdje će se mješati i dodavati čvrsti supstrat koji se skladišti u i uz štale. Tako prethodno pripremljen supstrat utovarivačem se transportira do usipnog koša postrojenja.

U fermenteru kao učin mezofilne fermentacije organske tvari kroz određeno vrijeme nastaje plin. Razina u fermenteru regulirana je osjetnikom visine punjenja koji je povezan sa upravljanjem pumpom koja dobavlja supstrat.

Proces je vođen putem PLC i SKADA-a sustava koji upravljaju i nadziru cjelokupni proces. Na taj način se vodi proces zadržavanja supstrata u fermenteru i postfermenteru te konačno pražnjenje sustava ka laguni za daljnje postupanje u poljoprivredi.

Proizvodnja bioplina odnosno električne i toplinske energije koncipirana je na način da se prerađuje stajnjak koji je nusproizvod prilikom uzgoja muznih krava i goveda. Stajnjak se prikuplja iz postojećih objekata i cjevovodom doprema do sabirnog okna iz kojeg se pumpom prebacuje u fermenter. Fermenter je opremljen sustavom mlaznica i mješalica za mješanje i homogeniziranje što pospješuje postupak proizvodnje bioplina. Fermenter je opremljen sustavom cijevnog grijanja koje održava optimalnu temperaturu supstrata kako bi proces bio što učinkovitiji.

Zadržavanje supstrata u fermenteru traje više od 40 dana ovisno o temperaturi na kojoj se odvija proces. Nakon razgradnje organske tvari iz stajnjaka i izdvajanja plinova koji ulaze u sastav bioplina, od tako prerađenog stajnjaka dobiva se kvalitetno organsko gnojivo koje će se potom koristiti za poboljšanje kvalitete tla. Tako pripremljeno tekuće gnojivo će se koristiti na vlastitim poljoprivrednim površinama.

8. Opis ostalih mjera radi uskladiivanja sa osnovnim obavezama operatera, posebno mjera nakon zatvaranja iiii rusenja postrojenja

Nije planirano zatvaranje farme niti rušenje. Stanje dozvoljava da se zadrži u obliku u kojem je lokacija izgrađena. Na objektima koji su izgrađeni planira se montaža PV solarne elektrane koja će dodatno smanjiti CO₂ otisak Farne Tomislavgrad.

9. Opis planiranih mjera za smanjenje emisija i opis planiranog monitoringa

Operater će u skladu i sa dosadašnjom praksom vršiti monitoring otpadnih voda prema zakonskoj regulativi za oblast koju obavlja odnosno *ispitivanja će biti izvršena prema Uredbi o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sistem javne kanalizacije („Sluzbene novine FBiH“, broj: 26/20;96/20 i 1/24).*

Monitoring buke vršiti jednom u dvije godine na 4 mjerne točke.

10. Izvještavanje

Operater je obavezan podatke o provedenim mjerenjima emisija dostavljati Federalnom ministarstvu okoliša i turizma na temelju članka 10. Pravilnika o registru zagađivača ("Službene novine FBiH", broj: 82/07,11/23). Rok za dostavu izvještaja je 30.03. tekuće godine za prethodnu godinu izvještavanja. Također, prema Uredbi o informacijskom sistemu upravljanja otpadom ("Službene novine Federacije BiH", broj: 97/18) obaveza operatera je da dostavljaju podatke/unose ih elektronski u Informacijski sistem otpada koji uspostavlja Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH, link: <https://fzofbih.org.ba/informacioni-sistem-upravljanja-otpadom-fbih/>.

11. Period važenja dozvole

Okolišna dozvola se izdaje na period od 5 (pet) godina , računajući od dana uručenja stranci.

OBRAZLOŽENJE

Dana 21.09.2022. godine Federalno ministarstvo okoliša i turizma dostavilo je Ministarstvu graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša spis predmeta, po podnesenom im Zahtjev za obnovu okolišne dozvole br. UPI 05/2-23-11-136/17 operatera Farma Tomislavgrad za postojeće pogone i postrojenja za intenzivan uzgoj krupne stoke instaliranog kapaciteta 1100 grla, i proizvodnju električne i toplinske energije iz obnovljivih izvora na parceli Podkolje, oćina Tomislavgrad, na daljnje nadležno postupanje

U prilogu akta dostavljena je sljedeća dokumentacija:

- Zahtjev za produženje Rješenja o okolišnoj dozvoli izdanoj od strane FMOIT Sarajevo, br. UPI 05/2-23-11-136/17 od 20.10. 2017. godine;
- Rješenje o vodnoj dozvoli izdanoj od strane Agencije za vodno područje Jadranskog mora Mostar broj: UP/40-1/25-4-6/19 od 16.10. 2019. godine;
- Pravomoćnu građevinsku dozvolu izdanu od strane Službe za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove općine Tomislavgrad, broj: 07-19-2-1320/21 od 16. 07. 2021. godine

Budući da je na snagu stupio novi Zakon o zaštiti okoliša i započet odnosno bio u tijeku proces donošenja i usuglašavanja/ donošenja novih Uredbi vezanih za izdavanje okolišnih dozvola , preporuka FMOIT Sarajevo je bila da se sačeka s rješavanjem predmeta do konačnog donošenja i usklađivanja novih zakonskih propisa.

Na upit investitora od 13.01. 2023, putem e-maila, dostavili smo akt u kojem smo naveli trenutnu problematiku i popis sve potrebne dodatne dokumentacije koju su dužni dostaviti.

Dana 13.05. 2024. investitor Farma Tomislavgrad je dostavio ponovljeni zahtjev za produženje predmetne okolišne dozvole i dio potrebne dokumentacije, odnosno dokumente koje je već bila dostavila FMOIT Sarajevo u rujnu 2022. godine:

- Zahtjev za produženje Rješenja o okolišnoj dozvoli izdanoj od strane FMOIT Sarajevo, br. UPI 05/2-23-11-136/17 od 20.10. 2017. godine;
- Rješenje o vodnoj dozvoli izdanoj od strane Agencije za vodno područje Jadranskog mora Mostar broj: UP/40-1/25-4-6/19 od 16.10. 2019. godine;
- Pravomoćnu građevinsku dozvolu izdanu od strane Službe za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove općine Tomislavgrad, broj: 07-19-2-1320/21 od 16. 07. 2021. godine.

Dana 06.06.2024. godine Naše Ministarstvo je zatražilo dodatnu potrebnu dokumentaciju aktom broj: 07-01-23-6-12 od 06.06.2024. godine.

Investitor je dana 25.06. 2024. godine po našem zahtjevu za dopunu dostavio sljedeću dokumentaciju:

- Podatke o podnositelju Zahtjeva i lokaciju pogona i postrojenja;

- Uvjerenje nadležne uprave da nema duga po osnovu javnih prihoda broj: 13-10/01-12-5-1275/24 od 20-8.02.2024. godine;
- Uvjerenje uprave za indirektno oporezivanje Banja Luka broj: 02/6/III-16-11-2-1059/24 od 29.02.2024. godine;
- Opis pogona, postrojenja i stanja lokacije;
- Opis osnovnih i pomoćnih sirovina, ostalih materijala i energije;
- Opis izvora emisije, priroda i količina emisije iz pogona i postrojenja u okoliš i identifikacija znatnih utjecaja na okoliš;
- Opis predloženih mjera, tehnologija i drugih tehnika za sprječavanje i smanjenje emisija iz postrojenja;
- Opis mjera za sprječavanje produkcije otpada kao i za povrat korisnog materijala iz otpada koji producira postrojenje;
- Opis mjera radi usklađivanja s osnovnim obvezama operatera, posebno mjera nakon zatvaranja ili rušenja postrojenja;
- Opis planiranih mjera za smanjenje emisija i opis planiranog monitoringa;
- Netehnički rezime;
- Potvrda kojom se potvrđuje da za prostor općine Tomislavgrad nije usvojen Prostorni plan i da je Objekt izgrađen prema odluci o građevinskom zemljištu („Službeni glasnik općine Tomislavgrad“, broj: 1/19,1/22,4/22 i 5/23).
- Pravomoćni vodni akt izdan od strane Agencije za vodno područje Jadranskog mora Mostar broj: UP/40-1/25-4-6/19 od 16.10. 2019. godine;
- Plan upravljanja otpadom uz priloge:
 - Lista otpada;
 - Katalog otpada ažuriran 2024. godine, Ugovor za odvoz otpada od strane „Ladanušić Čistoća“ d.o.o. Rakitno, Posušje;
 - Transportna dokumentacija za opasni otpad;
 - Transportna dokumentacija za miješani komunalni otpad;
- ZGI- Izvještaj o rezultatima ispitivanja tereta zagađenja otpadnih voda izraženog preko ekvivalentnog brojastanovnika EBS-a broj: 01-2-150-III/23;
- ZGI- Izveštaj o rezultatima ispitivanja kvantitativnih karakteristika efluenata s programom praćenja stanja voda (monitoring) 2024, broj: 01-2-72-III/24; Operativni plan za incidentna zagađenja;
- Kopija katastarskog plana UR BROJ: 05/1-26-2-1-208/2024-2 od 14.06.2024- Služba za geodetske poslove, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina općine Tomislavgrad;
- Zemljišnoknjižni izvadak broj: Nar: 1153/24 zk uložak broj:71 od 14.06.2024. godine;
- Posjedovni list broj 612, broj akta: 05/1-26-3-3-376/24-1 od 19.03.2024. godine;
- Posjedovni list broj 502, broj akta: 05/1-26-3-3-376/24-2 od 19.03.2024. godine;
- Uvjerenje o poreznoj registraciji od 13.10. 2006.godine;
- Uvjerenje o registraciji obveznika poreza na dodanu vrijednost broj: 04/1-17-UIP/1-PDV-2152-1/06 od 27.12. 2006. godine, Uprava za indirektno oporezivanje Banja Luka;
- Dokaz o uplati Upravne pristojbe u iznosu od 100 KM po tarifnom broju 59 Zakona o upravnim pristojbama.

Dana 25.06. 2024. godine, po našoj Obavijesti o dopuni Zahtjeva broj: 07-01-23-6-12/22 od 06.06.2024. godine, za obnovu okolišne dozvole za postrojenje za intenzivan uzgoj krupne stoke s više od 500 mjesta i proizvodnju toplinske i električne energije iz obnovljivih izvora za „Farma Tomislavgrad“ d.o.o Tomislavgrad, investitor nam je dostavio traženu dokumentaciju osim što niste podnijeli Zahtjev u skladu s odredbama Zakona o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 15/21).

Naime, Zahtjev za izdavanje okolišne dozvole treba biti izrađen od strane pravnog lica registriranog za tu djelatnost sukladno odredbama članka 86. stavak 5), Zakona o zaštiti okoliša Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 15/21), kojim je propisano da Zahtjev za izdavanje okolišne dozvole izrađuje pravno lice registrirano za tu djelatnost, kako smo i tražili u Obavijesti za dopunu dokumentacije.

Također, investitor nije dostavio Zahtjev na elektronskom mediju za pohranu podataka, kako smo i tražili u našoj Obavijesti o dopuni, a sve u vezi s člankom 86. stavak 1) Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21) kojim je propisano da se Zahtjev za izdavanje okolišne dozvole podnosi nadležnom Ministarstvu u jednom primjerku u pisanoj formi i jednom primjerku na elektronskom mediju za pohranu podataka.

Sve gore navedeno, između ostaloga, tražili smo našim aktom od 06.06. 2024. godine, pa smo dana 27.06.2024. godine, aktom broj: 07-01-23-6-12/22 tražili ponovnu dopunu dokumentacije a sve u skladu s člankom 86. stavak 1) i stavak 5) Zakona o zaštiti okoliša, kako bismo mogli nastaviti rješavati ovaj predmetni postupak. Traženu dokumentaciju od strane investitora zaprimili smo 30.07.2024. godine, i to:

- Zahtjev za izdavanje okolišne dozvole za Farma Tomislavgrad d.o.o. –DvokutPro, broj: ZOD-014-V1/24, srpanj 2024;
- Plan upravljanja otpadom za Farma Tomislavgrad d.o.o. –DvokutPro, broj: ZOD-015-V1/24, lipanj 2024;

Na temelju članka 88. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 15/21) Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegbosanske županije uputilo je svima zainteresiranim Javni poziv za uvid u Zahtjev za izdavanje Rješenja za obnovu okolišne dozvole za postrojenje za intenzivan uzgoj krupne stoke instaliranog kapaciteta 1100 grla i proizvodnju toplinske i električne energije iz obnovljivih izvora, operateru „Farma Tomislavgrad“ d.o.o Tomislavgrad, objavom na službenoj stranici Vlade HBŽ, 02.08.2024. godine. Zahtjev sa pripadajućom dokumentacijom bio je dostupan 30 dana na uvid u prostorijama Ministarstva - sektor zaštite okoliša, soba broj 51, svakim radnim danom u vremenu od 9.00 – 15.00 sati.

Na predmetni zahtjev nisu dostavljena nikakva mišljenja i primjedbe zainteresirane javnosti.

Dana 15.11.2024. godine predstavnici Ministarstva koji vode ovaj predmetni postupak izišli su na teren odnosno obišli lokaciju i sve pogone i postrojenja Farme Tomislavgrad. Obilazak nam je osigurao i proveo nas kroz cjelokupan proces pomoćnik direktora Damir Mihalj, o čemu je sačinjena zabilješka, te je ustanovljeno da je stanje na terenu usklađeno s dostavljenom dokumentacijom, te da se Zahtjev odnosi na:

- postojeće pogone i postrojenja za intenzivan uzgoj krupne stoke instaliranog kapaciteta 1100 grla
- bioplinско postrojenje u izgradnji, za proizvodnju električne energije kapaciteta 150 kW
- planirana vjetroelektrana za proizvodnju električne energije, kapaciteta 1 MW

Cijeneći da se u ovom slučaju radi o zahtjevu jednog operatera za izdavanje okolinske dozvole za više pogona i postrojenja na istoj lokaciji, 04.12.2024. godine prosljedili smo Predmet / kompletan spis predmeta Federalnom ministarstvu okoliša i turizma, kao nadležnom organu , na daljnje postupanje.. a sve u skladu članka 85. Zakona o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 15/21) koji propisuje da se jedan zahtjev za izdavanje okolinske dozvole, može predati za više pogona i postrojenja na istoj lokaciji kada njima upravlja isti operater.

Također, člankom 2. Uredbe o izmjenama i dopunama uredbe o projektima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i projektima za koje se odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 33/22) u Prilogu II. Uredbe točka 1. poljoprivreda, šumarstvo i akvakultura, alineja e), propisano je da za 300 mjesta za krupnu stoku i više, Federalno ministarstvo odlučuje o potrebi procjene uticaja na okoliš izradom studije.

Federalno ministarstvo nam je ponovno vratilo predmet, tumačeći da smo mi nadležni za rješavanje, jer su bioplinско postrojenje i vjetroelektrana pomoćni objekti na lokalitetu pogona i isti su obuhvaćeni rješenjem o izdavanju okolišne dozvole broj: UPI 05/2-23-11-136/17 od 20.10.2017. godine.

Po pitanju procjene utjecaja na okoliš odlučivanje o potrebi izrade studije odnosi se samo na nova postrojenja te budući da je Farma Tomislavgrad postojeće postrojenje ne potpada pod obvezu provođenja procjene utjecaja na okoliš.

Na osnovu izloženog, ovo Ministarstvo je ocijenilo da su se stekli uvjeti za izdavanje - obnovu okolišne dozvole za pogone i postrojenja operatoru Farma Tomislavgrad d.o.o. Tomislavgrad, te da će se propisanim mjerama zadovoljiti zakonom propisani nivo zaštite okoliša, te je sukladno Zakonu o zaštiti okoliša te uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da su propisane mjere očuvanja zraka, voda, buka, adekvatnog upravljanja otpadom, zaštite biljnog i životinjskog svijeta, te je predviđen monitoring i izvještavanje.

U slučaju izmjene uvjeta pod kojima je izdana dozvola, operator je dužan podnijeti zahtjev za izmjenu dozvole, odmah po nastanku novih uvjeta, dok je u pogledu ostalih obaveza koje nisu navedene u ovom Rješenju, dužan postupati u skladu s odredbama Zakona i odgovoran je za svaki oblik zloupotrebe i postupanja suprotno predmetnoj dozvoli, odredbama Zakona i podzakonskih propisa.

Imajući u vidu gore navedeno, a na temelju članka 83., 89. i 93. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21), članka 4. stavak (2) Uredbe kojom se utvrđuju pogoni i postrojenja koja moraju imati okolišnu dozvolu („Službene novine Federacije BiH“ broj 51/21 i 74/22), i članka 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br 2/98 i 48/99 i 61/22), rješeno je kao u izreci ovog Rješenja.

Pouka o pravnom lijeku: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Federalnom ministarstvu okoliša i turizma u roku od 15 dana, od dana dostavljanja Rješenja. Žalba se predaje putem ovog Ministarstva, neposredno ili poštom.

Dostaviti:

- Farma krava "Farma Tomislavgrad" d.o.o Tomislavgrad, Domagojeva bb, Tomislavgrad;
- Općina Tomislavgrad;
- Uprava za inspekcijske poslove HBŽ;
- Dokumentacija;
- Arhiva.

MINISTAR
Sead Hadžijahić, dipl.ing.elektrotehnike

